

DOI: 10.62829/VNHN.383.65.70

HOÀN THIỆN HỆ THỐNG PHÁP LUẬT LUÔN LÀ VẤN ĐỀ CẦN QUAN TÂM VÀ TÍCH CỰC THỰC HIỆN

✍ TS. Lê Đình Trang

Phân hiệu Học viện Hành chính và Quản trị công tại Đắk Lắk

● **TÓM TẮT:** Pháp luật giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong đời sống xã hội. Đó là công cụ để Nhà nước quản lý xã hội, bảo đảm trật tự, kỷ cương, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của công dân. Trong bối cảnh đất nước không ngừng phát triển và hội nhập quốc tế sâu rộng, việc hoàn thiện hệ thống pháp luật vẫn là vấn đề cần được quan tâm và tích cực thực hiện; đồng thời cần bổ sung quy định cho phù hợp với phát triển kinh tế số, bảo vệ quyền lợi người dân và nâng cao năng lực thực thi, minh bạch pháp lý để xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Thời gian qua, để thích ứng với tình hình thực tế, Đảng và Nhà nước đã ban hành các nghị quyết chiến lược nhằm định hướng hoàn thiện hệ thống pháp luật, nâng cao năng lực quản trị quốc gia và thúc đẩy hội nhập hiệu quả... Bài viết đánh giá thực trạng hoàn thiện chính sách, pháp luật trong các lĩnh vực then chốt, từ đó đưa ra định hướng chính sách nhằm cải thiện tính minh bạch, hiệu quả của nền kinh tế Việt Nam, tăng mức độ tương thích với các tiêu chuẩn quốc tế.

● **Từ khóa:** Hoàn thiện hệ thống pháp luật; cải thiện tính minh bạch, hiệu quả của nền kinh tế;

● **ABSTRACT:** Law plays a particularly important role in social life. It is a tool through which the State manages society, ensures order and discipline, and protects the lawful rights and interests of citizens. In the context of the country's continuous development and deep international integration, improving the legal system remains an issue that requires sustained attention and active implementation. At the same time, it is necessary to supplement regulations to suit the development of the digital economy, protect citizens' rights, and enhance enforcement capacity and legal transparency in order to build a socialist rule-of-law state. In recent years, in response to practical demands, the Party and the State have promulgated strategic resolutions to orient the improvement of the legal system, enhance national governance capacity, and promote effective integration. This article assesses the current state of policy and legal improvement in key areas and proposes policy orientations aimed at enhancing transparency and efficiency of Vietnam's economy and increasing compatibility with international standards.

● **Keywords:** Improvement of the legal system; enhancing transparency and efficiency of the economy.

Ngày nhận bài: 13/3/2026 Ngày bình duyệt: 31/3/2026 Ngày duyệt đăng: 07/4/2026

Hệ thống chính sách và pháp luật giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong việc quản lý xã hội, bảo đảm quyền và lợi ích hợp pháp của Nhà nước, tổ chức và công dân. Trong những năm qua, hệ thống chính sách, pháp luật của nước ta đã không ngừng được xây dựng và hoàn thiện, góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, giữ vững trật tự, an toàn xã hội. Tuy nhiên, trong bối cảnh hiện nay, việc tiếp tục hoàn thiện hệ thống chính sách, pháp luật vẫn là yêu cầu cấp thiết vì nhiều lý do.

VẤN ĐỀ TỔNG QUAN

Hệ thống pháp luật hoàn thiện sẽ tạo cơ sở vững chắc cho sự ổn định và phát triển của xã hội. Khi pháp luật đầy đủ, rõ ràng và thống nhất, mọi hoạt động kinh tế, chính trị, văn hóa - xã hội đều được điều chỉnh một cách minh bạch. Người dân và doanh nghiệp có thể yên tâm lao động, sản xuất, đầu tư mà không lo những khoảng trống hay sự chông chéo của pháp luật. Ngược lại, nếu pháp luật chưa hoàn chỉnh, thiếu tính khả thi, sẽ dẫn đến khó khăn trong việc áp dụng, làm giảm hiệu quả quản lý của Nhà nước.

Bên cạnh đó, hoàn thiện hệ thống pháp luật còn góp phần bảo vệ quyền con người và quyền công dân. Xã hội ngày càng phát triển kéo theo nhiều mối quan hệ mới phát sinh, đặc biệt trong các lĩnh vực như công nghệ thông tin, môi trường, thương mại điện tử. Nếu pháp luật không kịp thời điều chỉnh, quyền và lợi ích chính đáng của người dân có thể bị xâm phạm. Vì vậy, việc sửa đổi, bổ sung các quy định pháp luật phù hợp với thực tiễn là yêu cầu tất yếu.

Ngoài ra, trong quá trình hội nhập quốc tế, hệ thống pháp luật quốc gia cần tiệm cận với các chuẩn mực chung của khu vực và thế giới. Điều này không chỉ giúp nâng cao vị thế của đất nước mà còn tạo điều kiện thuận lợi cho hợp tác, giao lưu và phát triển

kinh tế. Một hệ thống pháp luật tiến bộ, minh bạch sẽ là yếu tố quan trọng để thu hút đầu tư và xây dựng niềm tin với bạn bè quốc tế.

Tuy nhiên, việc hoàn thiện pháp luật không chỉ là trách nhiệm của các cơ quan nhà nước mà còn cần sự tham gia của toàn xã hội. Mỗi công dân cần nâng cao ý thức chấp hành pháp luật, đồng thời tích cực đóng góp ý kiến xây dựng các quy định pháp luật phù hợp, sát với đời sống thực tế. Đặc biệt, thế hệ trẻ cần được giáo dục về pháp luật để trở thành những công dân có trách nhiệm, sống và làm việc theo hiến pháp và pháp luật.

Như vậy, hoàn thiện hệ thống pháp luật là một quá trình lâu dài, liên tục và có ý nghĩa to lớn đối với sự phát triển bền vững của đất nước. Đây vẫn là vấn đề cần được quan tâm đúng mức và thực hiện một cách tích cực, đồng bộ, nhằm xây dựng một xã hội công bằng, dân chủ, văn minh.

VÌ SAO CẦN HOÀN THIỆN HỆ THỐNG CHÍNH SÁCH, PHÁP LUẬT HIỆN NAY

Trước hết, xã hội không ngừng vận động và phát triển. Quá trình hội nhập quốc tế, sự phát triển mạnh mẽ của khoa học - công nghệ, đặc biệt là chuyển đổi số, kinh tế số, đã làm xuất hiện nhiều vấn đề mới trong đời sống xã hội. Nếu chính sách và pháp luật không được cập nhật, bổ sung kịp thời sẽ trở nên lạc hậu, không còn phù hợp với thực tiễn, gây khó khăn trong quản lý và thực thi.

Thứ hai, một số chính sách, pháp luật hiện hành vẫn còn tồn tại hạn chế. Thực tế cho thấy vẫn có những quy định chồng chéo, chưa thống nhất hoặc chưa rõ ràng, dẫn đến việc áp dụng pháp luật chưa hiệu quả. Điều này không chỉ ảnh hưởng đến quyền lợi của người dân mà còn làm giảm niềm tin của xã hội vào tính công bằng và nghiêm minh của pháp luật.

Thứ ba, việc hoàn thiện hệ thống chính sách, pháp luật là yêu cầu để bảo đảm quyền con người, quyền công dân. Khi xã hội phát triển, nhu cầu và nhận thức của người dân về quyền, nghĩa vụ ngày càng cao. Pháp luật cần được hoàn thiện theo hướng minh bạch, công bằng, lấy con người làm trung tâm, từ đó bảo vệ tốt hơn các quyền và lợi ích hợp pháp của mỗi cá nhân.

Thứ tư, hoàn thiện chính sách, pháp luật còn góp phần nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước. Một hệ thống pháp luật đồng bộ, rõ ràng sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho các cơ quan nhà nước thực hiện chức năng quản lý, đồng thời giúp phòng ngừa và hạn chế vi phạm pháp luật.

Tóm lại, trong bối cảnh đất nước không ngừng đổi mới và phát triển, việc tiếp tục hoàn thiện hệ thống chính sách, pháp luật là yêu cầu khách quan và tất yếu. Điều này không chỉ đáp ứng đòi hỏi của thực tiễn mà còn góp phần xây dựng một xã hội ổn định, công bằng, dân chủ và văn minh.

NHỮNG VẤN ĐỀ VỀ CHÍNH SÁCH, PHÁP LUẬT CẦN HOÀN THIỆN

Trong quá trình phát triển đất nước, chính sách và pháp luật giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong việc quản lý xã hội, bảo đảm quyền và lợi ích hợp pháp của công dân, đồng thời thúc đẩy kinh tế – xã hội phát triển bền vững. Tuy nhiên, trước những biến đổi nhanh chóng của đời sống xã hội và quá trình hội nhập quốc tế sâu rộng, hệ thống chính sách, pháp luật hiện nay vẫn còn một số vấn đề cần tiếp tục hoàn thiện.

Trước hết, *một số quy định pháp luật còn chồng chéo, thiếu thống nhất*. Trong thực tế, có những văn bản pháp luật do nhiều cơ quan ban hành với nội dung chưa đồng bộ, gây khó khăn cho việc áp dụng và thực thi. Điều này không chỉ làm giảm hiệu quả quản lý nhà nước mà còn khiến người dân và doanh nghiệp lúng túng khi

thực hiện quyền và nghĩa vụ của mình. Vì vậy, cần rà soát, sửa đổi và hệ thống hóa các văn bản pháp luật nhằm bảo đảm tính thống nhất, rõ ràng và dễ hiểu.

Thứ hai, *một số chính sách, pháp luật chưa theo kịp sự phát triển của xã hội*. Sự phát triển mạnh mẽ của khoa học – công nghệ, đặc biệt là công nghệ số, kinh tế số và mạng xã hội, đã làm xuất hiện nhiều vấn đề mới mà pháp luật chưa kịp điều chỉnh đầy đủ. Điều này dẫn đến những “khoảng trống pháp lý”, gây khó khăn trong công tác quản lý và bảo vệ quyền lợi chính đáng của người dân. Do đó, việc chủ động nghiên cứu, ban hành các quy định mới phù hợp với thực tiễn là yêu cầu cấp thiết.

Thứ ba, *việc tổ chức thực hiện pháp luật ở một số nơi còn chưa nghiêm*. Mặc dù hệ thống pháp luật ngày càng hoàn thiện, nhưng hiệu quả thực thi vẫn chưa cao do một bộ phận cán bộ, công chức thiếu trách nhiệm hoặc người dân chưa có ý thức chấp hành pháp luật tốt. Công tác kiểm tra, giám sát và xử lý vi phạm ở một số lĩnh vực còn chưa kịp thời, chưa đủ sức răn đe. Điều này đòi hỏi phải tăng cường kỷ luật, kỷ cương, đồng thời nâng cao đạo đức công vụ của đội ngũ cán bộ.

Thứ tư, *công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật chưa thực sự hiệu quả*. Ở một số địa phương, người dân, đặc biệt là thanh thiếu niên, chưa được trang bị đầy đủ kiến thức pháp luật cần thiết. Điều này dẫn đến việc vi phạm pháp luật do thiếu hiểu biết. Vì vậy, cần đổi mới hình thức tuyên truyền pháp luật theo hướng sinh động, dễ tiếp cận, gắn với thực tiễn đời sống, nhất là trong nhà trường và trên các phương tiện truyền thông.

Thứ năm, *việc bảo đảm quyền tham gia góp ý của người dân vào quá trình xây dựng chính sách, pháp luật cần được tăng cường hơn nữa*. Khi người dân được lắng nghe và tham gia đóng góp ý kiến, các chính sách

ban hành sẽ sát thực tế hơn, phù hợp với nhu cầu của xã hội.

Tóm lại, việc hoàn thiện chính sách và pháp luật là một quá trình lâu dài, đòi hỏi sự nỗ lực của Nhà nước và sự tham gia tích cực của toàn xã hội. Chỉ khi hệ thống pháp luật được xây dựng đồng bộ, phù hợp với thực tiễn và được thực thi nghiêm minh thì mới có thể tạo nền tảng vững chắc cho sự phát triển bền vững của đất nước.

GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN CHÍNH SÁCH, PHÁP LUẬT

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, chuyên đổi số mạnh mẽ và yêu cầu phát triển bền vững, hệ thống chính sách và pháp luật giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong việc định hướng phát triển kinh tế – xã hội, bảo đảm quyền con người, quyền công dân và giữ vững trật tự, kỷ cương xã hội. Hệ thống pháp luật hoàn thiện sẽ tạo cơ sở vững chắc cho sự ổn định và phát triển của xã hội. Khi pháp luật đầy đủ, rõ ràng và thống nhất, mọi hoạt động kinh tế, chính trị, văn hóa – xã hội đều được điều chỉnh một cách minh bạch. Người dân và doanh nghiệp có thể yên tâm lao động, sản xuất, đầu tư mà không lo những khoảng trống hay sự chòng chéo của pháp luật. Ngược lại, nếu pháp luật chưa hoàn chỉnh, thiếu tính khả thi, sẽ dẫn đến khó khăn trong việc áp dụng, làm giảm hiệu quả quản lý của Nhà nước.

Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy chính sách, pháp luật hiện nay vẫn còn tồn tại nhiều hạn chế cần được khắc phục, hoàn thiện. Do đó, việc đề xuất các giải pháp hoàn thiện chính sách, pháp luật là yêu cầu cấp thiết.

** Thực trạng chính sách, pháp luật hiện nay*

- Tính đồng bộ và thống nhất của hệ thống pháp luật chưa cao. Một số văn bản quy phạm pháp luật còn mâu thuẫn, chòng chéo, đặc biệt giữa luật và các văn bản

hướng dẫn thi hành, gây khó khăn trong quá trình áp dụng.

- Chất lượng xây dựng chính sách chưa đồng đều. Việc đánh giá tác động chính sách trong một số trường hợp còn mang tính hình thức, chưa dự báo đầy đủ các tác động kinh tế - xã hội, dẫn đến chính sách ban hành nhưng khó đi vào cuộc sống.

- Tổ chức thực thi pháp luật còn hạn chế. Một bộ phận cán bộ, công chức chưa đáp ứng yêu cầu về năng lực, đạo đức công vụ; tình trạng “luật trên giấy” vẫn tồn tại do thiếu cơ chế giám sát và chế tài đủ mạnh.

- Mức độ tham gia của người dân và doanh nghiệp vào quá trình xây dựng chính sách còn hạn chế, dẫn đến chính sách chưa phản ánh đầy đủ nhu cầu và lợi ích của các chủ thể trong xã hội.

** Giải pháp hoàn thiện chính sách, pháp luật hiện nay*

- Nâng cao chất lượng công tác xây dựng chính sách, pháp luật: Cần đổi mới quy trình xây dựng chính sách theo hướng lấy thực tiễn làm cơ sở, tăng cường nghiên cứu khoa học, tổng kết thực tiễn và tham khảo kinh nghiệm quốc tế có chọn lọc. Việc đánh giá tác động chính sách phải được thực hiện nghiêm túc, thực chất, đặc biệt là tác động đến người dân, doanh nghiệp và các nhóm yếu thế. Bên cạnh đó, cần hạn chế tình trạng “luật khung, luật ống”, bảo đảm các quy định pháp luật rõ ràng, cụ thể, dễ hiểu và dễ thực hiện.

- Bảo đảm tính đồng bộ, thống nhất và ổn định của hệ thống pháp luật: Một trong những giải pháp quan trọng là rà soát, hệ thống hóa và pháp điển hóa các văn bản quy phạm pháp luật. Qua đó, kịp thời phát hiện và xử lý những quy định mâu thuẫn, chòng chéo, không còn phù hợp.

- Tăng cường hiệu quả tổ chức thực thi pháp luật: Pháp luật chỉ thực sự phát huy

hiệu quả khi được thực thi nghiêm minh. Do đó, cần: Nâng cao năng lực, trách nhiệm và đạo đức công vụ của đội ngũ cán bộ, công chức; Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin, chuyển đổi số trong quản lý nhà nước nhằm tăng tính minh bạch, giảm chi phí tuân thủ pháp luật; Hoàn thiện cơ chế kiểm tra, giám sát và xử lý vi phạm, bảo đảm mọi hành vi vi phạm pháp luật đều bị xử lý kịp thời, công bằng.

- Phát huy vai trò tham gia của người dân, doanh nghiệp và xã hội: Hoàn thiện chính sách, pháp luật cần gắn với dân chủ và công khai, minh bạch. Nhà nước cần mở rộng các kênh tham vấn, lấy ý kiến người dân, doanh nghiệp, hiệp hội nghề nghiệp và chuyên gia trong quá trình xây dựng và sửa đổi pháp luật.

- Chủ động thích ứng với bối cảnh mới: Trong điều kiện kinh tế số, kinh tế xanh và hội nhập quốc tế sâu rộng, chính sách và pháp luật cần linh hoạt, có khả năng dự báo và thích ứng. Cần sớm hoàn thiện khung pháp lý cho các lĩnh vực mới như chuyển đổi số, trí tuệ nhân tạo, kinh tế tuần hoàn, bảo vệ môi trường và phát triển bền vững.

- Hoàn thiện trong xây dựng pháp luật theo định hướng không hình sự hóa quan hệ dân sự, kinh tế:

+ Hoàn thiện pháp luật

Hoàn thiện pháp luật về tố tụng hình sự theo hướng xem xét xây dựng cơ chế như “*phiên điều trần sơ bộ*”, Tòa án có thể tham gia giải quyết vụ án ngay từ giai đoạn điều tra, truy tố cùng với lập luận và bằng chứng mà bên buộc tội và bên gỡ tội đưa ra, để đánh giá chứng cứ có đủ căn cứ để đưa ra vụ án ra xét xử hay không. Cơ chế này sẽ nâng cao vai trò, tầm quan trọng của người bào chữa khi phải tìm ra căn cứ phản bác những vấn đề còn mâu thuẫn của vụ án, những chứng cứ buộc tội không đầy đủ, không rõ ràng hoặc gượng ép.

+ *Nâng cao hiệu quả thực thi nguyên tắc không hình sự hóa quan hệ dân sự, kinh tế.*

. Cần nhanh chóng triển khai ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong việc xây dựng, quản lý hệ thống quy định pháp luật và cảnh báo những vấn đề còn chưa được phân rõ ràng giữa lĩnh vực hình sự và dân sự, kinh tế.

. Nâng cao năng lực chuyên môn của cơ quan tiến hành tố tụng. Tình trạng hình sự hóa quan hệ kinh tế, dân sự không hoàn toàn bắt nguồn từ các quy định pháp luật, mà còn xuất phát từ cách áp dụng và thực thi pháp luật của các cơ quan có thẩm quyền. Nếu năng lực chuyên môn hạn chế, không nắm vững các quy định của pháp luật hình sự và các lĩnh vực pháp luật có liên quan thì dễ dẫn đến những nhận định, quy kết sai lầm, từ đó tạo ra kết quả điều tra, truy tố, xét xử không phù hợp, vi phạm pháp luật.

. Khuyến khích các bên trong quan hệ dân sự, kinh tế áp dụng cơ chế giải quyết tranh chấp ngoài tòa án (ADR) như trọng tài, hòa giải thương mại, hòa giải tiền tố tụng (hòa giải cơ sở). Để thúc đẩy các bên tranh chấp lựa chọn các phương thức giải quyết này thì phải thể hiện được vai trò, ý nghĩa, ưu điểm, lợi thế của các phương thức giải quyết tranh chấp nêu trên. Bên cạnh đó, cần tiếp tục hoàn thiện quy định pháp luật về cơ chế giải quyết bằng ADR. Ngoài ra, đối với hòa giải thương mại thì cần xây dựng một đạo luật riêng trên cơ sở Nghị định số 22/2017/NĐ-CP về hòa giải thương mại, nhằm thiết lập khung pháp lý riêng một cách toàn diện và thống nhất về hòa giải thương mại. Định hướng không hình sự hóa quan hệ dân sự, kinh tế trong Nghị quyết 66-NQ/TW là sự tiếp nối chủ trương đúng đắn của Đảng và Nhà nước, góp phần xây dựng môi trường pháp lý minh bạch, bảo đảm quyền tự do đầu tư, kinh doanh.

Tóm lại, hoàn thiện chính sách và pháp luật trong giai đoạn hiện nay là một quá trình

lâu dài, mang tính chiến lược, đòi hỏi sự đổi mới toàn diện về tư duy, phương pháp và cách thức tổ chức thực hiện, đồng thời cần có sự tham gia tích cực, trách nhiệm của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội. Trong bối cảnh đất nước đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, yêu cầu đặt ra đối với công tác xây dựng và hoàn thiện pháp luật không chỉ dừng lại ở việc ban hành đầy đủ các văn bản quy phạm pháp luật, mà quan trọng hơn là bảo đảm chất lượng, tính đồng bộ, thống nhất và khả năng thích ứng của hệ thống pháp luật trước những biến động nhanh chóng của thực tiễn.

Việc nâng cao chất lượng xây dựng chính sách cần được thực hiện trên cơ sở khoa học, khách quan, gắn chặt với thực tiễn đời sống kinh tế - xã hội và yêu cầu

phát triển bền vững của đất nước. Đồng thời, tăng cường hiệu quả tổ chức thi hành pháp luật phải được xác định là khâu then chốt, quyết định giá trị và hiệu lực của chính sách, pháp luật trên thực tế. Cùng với đó, việc phát huy vai trò tham gia, giám sát và phản biện xã hội của người dân, doanh nghiệp và các tổ chức xã hội sẽ góp phần nâng cao tính minh bạch, khả thi và đồng thuận xã hội trong quá trình xây dựng và thực thi pháp luật.

Với quyết tâm chính trị cao, tư duy đổi mới và sự chung tay của toàn xã hội, quá trình hoàn thiện chính sách, pháp luật sẽ tạo nền tảng vững chắc cho việc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, đáp ứng yêu cầu phát triển nhanh, bền vững của đất nước trong giai đoạn mới./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Bộ luật Hình sự năm 2015
2. Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2025), *Nghị quyết 66-NQ/TW ngày 30 tháng 4 năm 2025 về đổi mới công tác xây dựng và thi hành pháp luật đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới*
4. Luật Giao dịch điện tử năm 2023
5. PGS.TS. Trần Văn Độ, ThS. Trần Thị Khánh Trâm (2023), *Giải pháp phòng tránh*

hình sự hóa các vi phạm trong lĩnh vực dân sự, kinh tế, hành chính (Tạp chí Kiểm sát, số 11/2023)

6. TS. Lê Đình Khiên (2001), *Hình sự hóa các giao dịch dân sự, kinh tế - Khái niệm và nguyên nhân, Đề tài cấp bộ Các giải pháp chống hình sự hóa các giao dịch dân sự, kinh tế*
7. LS. Nguyễn Tiên Lập (2025), *Giải pháp thể chế nào để hạn chế “hình sự hóa”?*, (Tạp chí Kinh tế Sài Gòn)